

20.6.2024

Ympäristöministeriölle

Lausuntopyyntö: VN/28405/2023

Lausunto: Ilmastolain muuttaminen

Tausta

Palvelualojen työnantajat Palta kiittää ympäristöministeriötä mahdollisuudesta lausua otsikon asiasta.

Palta edustaa yksityisiä palveluyrityksiä useilla eri palvelualoilla, esimerkiksi informaatio- ja viestintä sekä liikenne- ja logistiikka. Palta on EK:n toiseksi suurin jäsenliitto, ja edustamme noin 2 000 jäsentämme. Yksityiset palvelualat ovat korvaamattoman tärkeitä Suomen taloudelle, sillä ne tuottavat noin 40 % Suomen BKT:sta ja talous palvelultaistuu edelleen.

Paltan pääviestit

Palta vastustaa hallituksen esitystä, jolla kumottaisiin kuntien velvoite ilmastosuunnitelman laatimisesta. Esitys on haitallinen paitsi Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamiselle myös julkisen talouden tasapainottamiselle keskipitkällä aikavälillä.

Moni päästövähennyskeino pienentää energiankulutusta ja sitä kautta kuntien energiakuluja, ja tämä potentiaali voi jatkossa jäädä saavuttamatta puutteellisen osaamisen vuoksi. Ilmastosuunnitelmien laatiminen on erinomainen keino lisätä kuntien tietoisuutta kustannustehokkaista ja lyhyen takaisinmaksuajan energiansäästöhankeista.

Ilmastolaissa tulee säilyttää kuntien velvoite ilmastosuunnitelman laatimiselle, vaikka valtio ei varaa määrärahaa suunnitelman valmistelun tueksi. Tarvittaessa kaikkein pienimmät kunnat voi rajata pois velvoitteen piiristä.

Perustelut

Energia muodostaa merkittävän kuluerän kuntien budjeteissa sillä kunnat hallinnoivat suuria kiinteistömassoja. Moni energiatehokkuus- ja energiansäästötoimi maksaa itsensä nopeasti takaisin ja tuottaa sen jälkeen kunnille pelkkää säästöä, mutta hankkeet jäävät usein toteuttamatta tietämyksen puutteen ja rajallisen osaamisen takia.

Lyhyen takaisinmaksuajan hankkeita voivat olla esimerkiksi energiankulutuksen pienentäminen kiinteistöautomaatiolla, kiinteistöjen tarjoaminen osaksi sähköverkon säästöä korvausta vastaan sekä IT-järjestelmien tehostaminen. Lisäksi voidaan hyödyntää kuukausimaksuun perustuvaa ESCO-palvelumallia, joka tuottaa yleensä tavallista suuremmat säästöt. Näitä esimerkkejä kuvataan tarkemmin lausunnon lopussa.

20.6.2024

Kustannustehokkaatkin hankkeet jäävät usein toteuttamatta osaamisen ja tietoisuuden puutteen vuoksi. Ongelma korostuu pienemmillä kunnilla, ja niinpä niillä olisi erityisesti potentiaalia energian ja rahan säästämiseksi. Valitettavasti ilmastosuunnitelman laatimisveloitteen poisto kohdistuu juuri pienempiin kuntiin, joiden resurssit ja osaaminen ovat suuria kuntia rajallisempia. Valtaosa Suomen kunnista ei ole vielä laatinut ilmastosuunnitelmaa, ja tällaisissa kunnissa asuu noin kolmannes Suomen väestöstä.

Ilmastosuunnitelman laatiminen on erinomainen tapa lisätä osaamista ja tietoisuutta kustannustehokkaista energiatehokkuus- ja energiansäästötoimista. Veloitteeseen liittyi 2,8 miljoonan euron vuotuinen määräraha, jolla oli tarkoitus tukea kuntia ilmastosuunnitelmien valmistelussa, mutta joka poistettiin vuodesta 2024 alkaen. Valtion talousarviossa määräraha on hyvin pieni ja se tulee ottaa jälleen käyttöön.

Jos valtio ei kuitenkaan jatka kuntien ilmastosuunnitelmien laatimisen tukemista, voi kaikkein pienimmät kunnat tarvittaessa rajata pois veloitteen piiristä. Kaikilta kunnilta veloitetta ei kuitenkaan tule poistaa.

Valtion välittömät menot kyllä pienenevät, jos kunnilta poistetaan velvoite laatia ilmastosuunnitelma ja siihen liittyvä tuki. Samalla menetetään kuitenkin potentiaali saavuttaa huomattavat säästöt energiakuluissa, ja kokonaisuutena muutos voi vaikeuttaa julkisen talouden tasapainottamista.

Hankintojen kautta kunnat voivat tukea suomalaisyritysten puhtaiden ratkaisujen kaupallistamista, mahdollisesti yhdistettynä ministeriöiden ja Business Finlandin tukiin, sillä ensimmäiset referenssit on usein hankittava kotimarkkinoilla. Kysyntä puhtaan siirtymän ratkaisuille kasvaa globaalisti kovaa vauhtia, ja suomalaisten ratkaisujen onnistunut kaupallistaminen luo yhteiskunnalle työpaikkoja, verotuloja ja hyvinvointia.

Ilmastotyö kytkeytyy usein luonnon monimuotoisuuteen. Palvelualojen biodiversiteettiselvityksessä tunnistettiin kuntien merkitys luonnolle esimerkiksi kaavoituksen kautta. Lisäksi kuntien tulisi uusissa rakennushankkeissa kiinnittää nykyistä enemmän huomiota suunnitteluvaiheeseen, sillä siinä lyödään lukkoon valtaosa hankkeiden ilmast-, biodiversiteetti- ja muista vaikutuksista. Ilmastosuunnitelma tukisi myös tämän ajattelumallin sisäistämistä ja vakiinnuttamista osaksi käytäntöä.

Esimerkkejä energiatehokkuus- ja energiansäästötoimista

Kiinteistöjen älykäs ohjaus soveltuu erinomaisesti koulu-, päiväkotij- ja virastorakennuksille, joiden lämmityksen, jäähdytyksen ja ilmanvaihdon tarve vaihtelevat suuresti arjen ja vapaapäivien sekä päivä- ja yöajan välillä. Tällöin kiinteistöautomaation säästöpotentiaali on suuri. Helposti jälkiasennettava kiinteistöautomaatio voi maksaa itsensä takaisin muutamassa vuodessa, mikä mahdollistaa energian ja rahan säästön myös elinkaarensa loppupuolella olevissa kiinteistöissä, joihin ei muutoin investoita.

Kuntien suuri kiinteistömäärä mahdollistaa myös osallistumisen sähköverkon tasapainottamiseen korvausta vastaan. Esimerkiksi Lappeenrannan kaupunki on kertonut

20.6.2024

liittäneensä 17 kiinteistön ilmanvaihtokoneet osaksi Fingridille tarjottavaa sähköverkon tasapainotusta, ja että hanke maksoi itsensä takaisin kahdessa vuodessa.

Palvelualojen ilmastotiekartassa korostetaan ohjelmistojen ja palvelimien energiatehokkuutta, sillä koodin heikko energiatehokkuus tarkoittaa suurempaa sähkönkulutusta ja suurempaa sähkölaskua. Monesti ohjelmistojen suunnittelussa ei kuitenkaan ole kiinnitetty huomiota koodin energiatehokkuuteen. Esimerkiksi Matkahuolto kertoo saavuttaneensa IT-järjestelmiensä uudistuksella 400 000 euron säästön vuotuisissa IT-kuluissaan. Niinpä kuntien kannattaisi kiinnittää huomiota koodin energiatehokkuuteen räätälöityjä IT-palveluita hankkiessaan tai harkitessaan kokonaisvaltaista IT-järjestelmien uudistamista.

Energiatehokkuushankkeita voidaan toteuttaa ulkopuolisen palveluntarjoajan kanssa ns. ESCO-palvelumallilla, jossa investointi maksetaan palveluntarjoajalle toteutuneiden säästöjen avulla. Malli johtaa usein tavallista suurempiin säästöihin ja se voidaan yhdistää palveluntarjoajan järjestämään rahoitukseen. Malli vaatii kuitenkin kattavaa hankintaosaamista, ja tämän tuen tarjoaminen kunnille valtion toimesta auttaisi kuntien energiakulujen pienentämisessä.

Kunnioitavasti,

Tatu Rauhamäki

Mikko Paloneva

Johtaja, elinkeinopolitiikka

Asiantuntija, elinkeinopolitiikka

Palvelualojen työnantajat PALTA ry on uuden työn, digimurroksen ja tulevaisuuden työmarkkinoiden suunnannäyttäjä. Yhä nopeammin muuttuvassa maailmassa yhdistämme faktat, työmarkkinaosaamisen sekä vaikuttamisen taidot palvelutalouden ja Suomen parhaaksi. Palta on EK:n toiseksi suurin jäsenliitto ja edustamme noin 2 000 palvelualoilla toimivaa jäsentämme.